

Ніколаєнко С.М.

асистент кафедри обліку і аудиту

Національний університет харчових технологій

Скоморохова С.Ю.

асистент кафедри обліку і аудиту

Національний університет харчових технологій

Гейвич Л.В.

магістрант кафедри обліку і аудиту

Національний університет харчових технологій

СУЧАСНА КОНЦЕПЦІЯ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

THE MODERN CONCEPT OF DEPRECIATION POLICY OF THE COMPANY

Постановка проблеми. Розвиток ринкових відносин в Україні підвищує рівень відповідальності суб'єктів господарювання за результати своєї діяльності, які залежать від забезпечення основними засобами, їх технічного стану та ефективності використання. Матеріально-технічною базою підприємства є основні засоби, які визначають обсяги виробництва та його виробничу потужність, а більш повне і раціональне використання основних засобів сприяє покращенню техніко-економічних показників роботи підприємства, здебільшого зростанню обсягів випуску продукції та зниженню її собівартості.

Своєчасне відтворення основних засобів є необхідною умовою забезпечення технічного розвитку підприємства у відповідності до сучасних вимог. Однією з найвагоміших складових регулювання процесу відтворення основних засобів на підприємстві, його фінансовим підґрунтям є

амортизаційна політика. Саме вона як складова частина облікової, інвестиційної та загальної фінансової політики повинна створювати сприятливі умови для стимулювання процесу оновлення основних засобів, сприяти зміцненню фінансової бази підприємства, його інноваційній орієнтації, бути інструментом поєднання підприємницьких і загальнодержавних економічних інтересів.

Проблемними питаннями залишаються підходи до визначення об'єкта амортизації; вартості, яка амортизується; строки експлуатації основних засобів; методи нарахування амортизації та пов'язані з цим процесом питання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Визначенню сутності амортизаційної політики та її впливу на економіку держави присвячено велика кількість праць вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема А. Никітіна, П. Орлова, М. Степанова, П. Тальміна, Н. Хмельовського. Над проблемами амортизації у забезпеченні відтворення основних засобів підприємства працюють такі науковці, як О. Бандурка, Л. Василенко, Л. Гут, А. Загородній, М. Коробов, О. Оксеєнко, А. Поддєрьогін, Р. Скриньковський. Дослідженню окремих елементів амортизаційної політики, її ролі у процесі відтворення основних засобів присвячено праці вітчизняних економістів, зокрема В. Бакай, П. Житного., Т. Косової., М. Чумаченко. Їх праці віддзеркалюють питання сутності, формування, порядку обліку амортизації, досліджують вплив застосування різних методів амортизації на кінцеві результати діяльності підприємства.

Водночас, необхідно відзначити, що питання організації обліку основних засобів розглядається через призму загальних питань формування облікової політики підприємства. При цьому складовим амортизаційної політики та методичним питанням аналізу її стану та результативності приділено недостатньо уваги.

Постановка завдання. Завданням даного дослідження по формуванню амортизаційної політики визначено методичне обґрунтування об'єктів обліку основних засобів.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах будь-якої форми господарювання, включаючи ринкову, держава формує загальну концепцію реалізації амортизаційної політики. На основі амортизаційної політики держави кожне підприємство розробляє і реалізує власну амортизаційну політику. Вона базується на встановлених державою принципах, методах і нормах амортизаційних відрахувань (термінах корисного використання). Разом з тим, кожне підприємство має можливість адаптації загальних державних принципів до конкретних умов господарювання. Таким чином, амортизаційна політика підприємства в тій чи іншій мірі відображає державну амортизаційну політику, що проводиться на різних етапах його економічного розвитку [1, с.159].

У класичному розумінні амортизація – це об'єктивний економічний процес поступового відшкодування вартості основних засобів у період їх функціонування у виробництві з метою відшкодування до моменту закінчення строку експлуатації.

Підтвердження такого підходу до сутності амортизації свідчать визначення терміну «амортизація», наведені в Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку (П(С)БО) 7 «Основні засоби» [2] та Податковому Кодексі України [3].

Відповідно до цих законодавчо-нормативних актів амортизація – це систематичний розподіл вартості необоротних активів, яка амортизується, протягом строку їх корисного використання (експлуатації). Таким чином, спостерігається єдиний підхід до розуміння амортизації у бухгалтерському обліку і податковому законодавстві.

Амортизаційна політика є складовою фінансової політики підприємства. Як відомо, від виваженого вибору напрямків фінансової політики залежить результат функціонування підприємства. Амортизаційні відрахування в

значній мірі впливають на отриманий прибуток. Таким чином, величина прибутку буде змінюватись залежно від застосованих ставок амортизаційних відрахувань, які у свою чергу залежать від обраного методу нарахування амортизації.

Амортизація є статтею витрат, що зменшує приток, але не впливає на рух коштів, так як вона є одночасно і статтею витрат, і статтею доходів. Амортизацію необхідно розглядати як необхідну стадію кругообігу основних засобів, а не як її грошовий вираз зносу [4, с.99].

Амортизаційні відрахування є основним джерелом відтворення основних засобів. Відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби» підприємствам надані широкі права щодо встановлення строків корисного використання окремих об'єктів основних засобів та методів нарахування амортизації, виходячи з умов їх використання. Від економічно обґрунтованого вибору цих фактів залежить і сума накопичених амортизаційних відрахувань, які підприємство має право використовувати для відтворення і поліпшення основних засобів в міру необхідності.

Слід врахувати, що амортизація впливає на податкові відносини між державою і підприємством. Від рівня амортизації залежить, з одного боку, величина податкових платежів до державного бюджету, з іншого - чистого прибутку підприємств. Зазначена обставина зумовлює потребу оптимального поєднання лібералізації амортизаційного механізму з його державним регулюванням.

Отже, амортизація основних засобів визначає:

- процес зносу та поступового перенесення вартості основних засобів на виготовлений за їх участю продукт;
- елемент витрат, до якого включають суму нарахованої амортизації основних засобів та нематеріальних активів;
- елемент системи оподаткування прибутку підприємств.

Обираючи той чи інший метод амортизації основних засобів, необхідно виходити з оцінки фінансового стану підприємства, його інвестиційних

програм, стану матеріально-технічної бази, причому основним критерієм такого оцінювання є досягнення оптимального співвідношення між величиною одержаних амортизаційних коштів і їх впливом на цінову конкурентоспроможність продукції підприємства (враховуючи, що амортизація – це частина собівартості продукції): ринкові ціни на продукцію суб'єкта господарювання можуть не витримати «перегріву», пов'язаного з застосуванням прискорених методів амортизації [5, с. 28].

Обґрунтовуючи доцільність використання окремих методів нарахування амортизації, фінансовий менеджер повинен намагатися максимізувати не лише розмір накопиченої амортизації, але й забезпечити якомога більше значення чистого грошового потоку, що залишається у розпорядженні підприємства (сума чистого прибутку від основної діяльності та амортизаційних відрахувань у поточному періоді) [6, с. 5].

Незалежно від обраного методу нарахування амортизації необхідною умовою для забезпечення зіставності результатів діяльності підприємства за різні періоди є його послідовне застосування – від одного періоду до іншого, що відповідає вимогам Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку фінансової звітності [7, с. 164].

Реалізація амортизаційної політики на підприємстві повинна забезпечувати процес оновлення основного капіталу і підвищувати технічний рівень виробництва. Все це, у свою чергу, створює достатні передумови для зниження собівартості продукції і максимізації прибутку, які є основними напрямками стійкого розвитку підприємств.

Тому доречно виділити наступні складові елементи амортизаційної політики підприємства:

- оцінка і переоцінка основного капіталу (проведення переоцінки індексним методом, методом прямого перерахунку);
- визначення термінів корисного використання основного капіталу, що забезпечує представлення достовірних фактів господарської діяльності підприємств;

- обґрунтування ліквідаційної вартості введених в експлуатацію об'єктів основних засобів;

- вибір і обґрунтування методів нарахування амортизації (обраний метод (методи) нарахування амортизації повинен відображати схему роботи підприємств в частині споживання економічних вигод, що отримують від активу);

- забезпечення цільового використання амортизаційних відрахувань (при цільовому використанні амортизаційні відрахування вкладаються у виробництво і забезпечують дохід на рівні рентабельності власного капіталу, необхідний для відновлення зношеного майна);

- мінімізація накопиченої суми морального і фізичного зносу основного капіталу (впровадження нової техніки і технологій, вдосконалення ремонтно-експлуатаційного обслуговування, диференціація термінів корисного використання залежно від зносу та інше);

- вибір найбільш ефективних форм відтворення основного капіталу (здійснення своєчасного і якісного технічного переозброєння, реконструкції і модернізації виробництва) [8, с.98-99].

На рівні підприємства амортизаційна політика представляє собою складову частину загальної політики формування власних інвестиційних ресурсів, яка складається із сукупності способів управління порядком нарахування й використання амортизаційних відрахувань. Амортизаційні відрахування, з одного боку, відображають частину вартості основних засобів, що переноситься на собівартість виробленої продукції, а з іншого, виступають джерелом власних фінансових коштів підприємства на оновлення та розвиток виробництва.

Тому аналіз амортизаційної політики необхідно проводити за двома напрямками - інтенсивність процесу відтворення основних засобів та формування і використання коштів амортизації.

Інтенсивність процесу відтворення основних засобів на підприємстві характеризується розміром норми амортизації та зміною показників стану

основних засобів. До показників цього напряму аналізу амортизаційної політики підприємства слід віднести норму амортизації та коефіцієнт зносу.

Формування і використання коштів амортизації доречно охарактеризувати такими показниками, як динаміка за обсягами нарахованої амортизації, частка використаної амортизації, частка амортизації у витратах підприємства, показник чистих інвестицій підприємства [9, с.14-16].

Отже, амортизаційна політика - це управління процесом відтворення основного капіталу, направлене на підвищення технічного рівня виробництва, запобігання надмірному зносу його активної частини, вдосконалення видової, технологічної і вікової структури основного капіталу, нарощування основного капіталу і об'єму випуску продукції, підвищення продуктивності праці і зниження собівартості продукції, максимізацію прибутку та активізацію інвестиційної діяльності підприємств.

Висновки з проведеного дослідження. Амортизаційна політика є важливою складовою господарсько-фінансової діяльності підприємства. Вона дозволяє альтернативно підійти до визначення розмірів амортизаційних відрахувань, здійснювати управління витратами і фінансовими результатами, накопичувати необхідні фінансові ресурси і раціонально використовувати їх на потреби відтворення необоротних активів. Обрані елементи амортизаційної політики підприємства повинні враховувати всі чинники, пов'язані з експлуатацією об'єктів основних засобів.

Раціональне застосування амортизаційної політики на підприємстві є важливою ланкою його фінансового управління. Підприємство завдяки застосуванню інструментів даної політики може впливати на розмір оподаткованого прибутку та грошовий потік, величину чистого прибутку, що залишається в розпорядженні суб'єкта господарювання.

Бібліографічний список

1. Косова Т.Д. Амортизація як інвестиційний ресурс підприємства / Т.Д. Косова // Економіка підприємства. - 2003. - № 9. - С. 157-166.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000р. №92 / Україна. Міністерство фінансів // [Електронний ресурс] / – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

3. Податковий Кодекс України від 02.12.2010р. №2755-VI / Україна. Президент України // [Електронний ресурс] / – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

4. Зябченкова Г.В. Амортизаційна політика підприємств / Г.В. Зябченкова // Економіка підприємництва. - 2008. - №1. - с.99-104.

5. Скриньковський Р.М. Оцінювання фінансового стану: інформаційна основа, показники та потенційно можливі проблеми / Р.М. Скриньковський, Є.О. Зубченко, В.І. Пацкаль // Mater. IX mezin. vědecko -prak. konf. [“Věda a vznik - 2012/2013”], (Česká republika, Praha, 27.12.2012 r. - 05.01.2013 r.). - Díl 12. Ekon. vědy: Praha. PH “Education and Science” s.r.o., 2012/2013. - St. 27 - 30.

6. Чумаченко М. Ще раз про амортизацію як важливе джерело інвестиційної діяльності підприємства / М. Чумаченко // Бухгалтерський облік і аудит. - 2012. - №11. - С. 3-7.

7. Жолнер І.В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами: навч. посібник / І.В. Жолнер. - К.: ЦУЛ, 2012. – 368с.

8. Бакай В.Й. Методи формування амортизаційної політики на підприємстві / В.Й. Бакай // Вісник Хмельницького національного університету. - Хмельницький, 2009. - №5, Т. 2 (141). - С. 97-100.

9. Дугієнко Н.О. Амортизаційна політика та основні напрямки підвищення її ефективності в Україні: автореф. дис. канд. наук: спец. 08.00.01 / Н.О. Дугієнко. - К, 2007. - 20 с.

Анотація

Визначено сутність амортизаційної політики. Розглянута сучасна концепція амортизаційної політики. Проаналізовано вплив амортизаційної політики на створення умов інноваційного оновлення основного капіталу. Запропоновані методичні процедури облікової політики основних засобів.

Ключові слова: амортизаційна політика, основні засоби, бухгалтерський облік, відтворення, ефективність.

Аннотация

Определена сущность амортизационной политики. Рассмотрена современная концепция амортизационной политики. Проанализировано влияние амортизационной политики на создание условий инновационного обновления основного капитала. Предложены методические процедуры учетной политики основных средств.

Ключевые слова: амортизационная политика, основные средства, бухгалтерский учет, воспроизводство, эффективность.

Annotation

The essence of the depreciation policy is determined. The modern concept of depreciation policy is considered. The influence of the depreciation policy at creating conditions for innovation of capital is analyzed. The methodological procedures of accounting policies for fixed assets are suggested.

Key words: depreciation policy, fixed assets, accounting, reproduction, efficiency.